

ЗАЛИШЕННЯ ПОЗОВНОЇ ЗАЯВИ БЕЗ РУХУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Іванчулинець Дмитро Васильович

*суддя, кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного, фінансового
та інформаційного права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Право на судовий захист від порушень з боку суб'єктів владних повноважень може бути обмежено у випадках вказаних законом. Суд під час відкриття провадження в адміністративній справі повинен перевірити чи не має підстав для залишення позовної заяви без руху, її повернення чи відмови у відкритті провадження у справі (ч. 2 ст. 171 КАС України)¹. Указані підстави свідчать про відсутність у особи права на адміністративний позов або порушення порядку реалізації вказаного права. Підстави залишення позовної заяви без руху вказують на недотримання особою порядку звернення з позовною заявою до суду.

Згідно ч. 1 ст. 169 КАС України суддя, встановивши, що позовну заяву подано без додержання вимог, встановлених статтями 160, 161 КАС України, залишає позовну заяву без руху.

Статті 160 та 161 КАС України визначають вимоги до форми і змісту позовної заяви, а також документи, які до неї додаються. Позов отримує процесуальне оформлення у вигляді позовної заяви, а тому між позовом та позовною заявою існує співвідношення змісту і форми відповідно. Закон чітко визначає, що позовна заява до суду має бути подана в письмовій формі: паперовій чи електронній. Правда, можна позовну заяву скласти шляхом заповнення бланка позову, наданого судом. Причому, на прохання позивача службовцем апарату адміністративного суду може бути надана допомога оформленні позовної заяви.

Реквізити позовної заяви носять невиключний характер, оскільки ч. 9 ст. 160 КАС України зазначає, що у позовній заяві можуть бути вказані й інші відомості, необхідні для правильного вирішення спору. Звичайно, що головними реквізитами позовної заяви будуть вимоги, їх обґрунтування та зазначення доказів. Ці дані будуть визначати межі розгляду адміністративної справи судом, межі доказування та коло засобів доказування, яким бажає скористатися позивач. Інші реквізити позовної заяви теж не менш важливі, оскільки вони можуть надавати важливу інформацію для суду, що буде приймати рішення відкривати провадження

¹ Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/conv#n11874> (дата звернення: 15.03.2024)

чи ні. Зокрема, найменування суду першої інстанції, до якого подається заява буде свідчити про дотримання позивачем правил підсудності.

Стосовно документів, які додаються до позовної заяви (її додатки), вони можуть бути поділені за своїм характером на 3 групи: заяви по суті справи (наприклад, копії позовної заяви), заяви з процесуальних питань (зокрема, різного роду заяви та клопотання про розгляд справи за правилами спрощеного позовного провадження, участь у судовому засіданні щодо розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження, звільнення (відстрочення, розстрочення, зменшення) від сплати судового збору, про призначення експертизи тощо) та докази. Якщо подача до суду заяв з процесуальних питань є правом позивача, то подання копій заяв по суті справи та доказів – виступає його обов'язком. Правда, в ряді випадків позивач може бути звільнений від його виконання. Так, у разі подання позовної заяви та доданих до неї документів в електронній формі через електронний кабінет до позовної заяви додаються докази надсилання її копії та копій доданих документів іншим учасникам справи (ч. 2 ст. 161 КАС України). Отже, якщо позивач надіслав самостійно копії позовної заяви з додатками іншим учасникам справи та надав підтвердження вчинення такої процесуальної дії, непотрібно їх ще раз подавати суду.

Важливість документів, які повинні бути додані до позовної заяви полягає в тому, що вони в ряді випадків є доказом вчинення процесуальної дії, пов'язаної з дотриманням встановленого порядку реалізації права на позов. Зокрема, документ про сплату судового збору свідчить виконання позивачем такого обов'язку. В інакшому разі суд залишає позовну заяву без руху та визначає, яку суму судового збору потрібно заплатити чи доплатити позивачеві².

Законодавець не тільки визначає необхідні документи до позовної заяви, але й умови їх прийняття судом. Так, суб'єкт владних повноважень при поданні адміністративного позову в паперовій формі зобов'язаний додати до позовної заяви доказ надіслання листом з описом вкладення іншим учасникам справи копій позовної заяви та доданих до неї документів. Таке надсилання може здійснюватися в електронній формі через електронний кабінет.

КАС України в ч. 6 ст. 18 передбачає, що адвокати, нотаріуси, державні та приватні виконавці, судові експерти, органи державної влади та інші державні органи, зареєстровані за законодавством України як юридичні особи, їх територіальні органи, органи місцевого самоврядування, інші юридичні особи, зареєстровані за законодавством України, реєструють свої електронні кабінети в Єдиній судовій інформаційно-комунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами, в обов'язковому порядку. Інші особи реєструють свої електронні кабінети в Єдиній судовій інформаційно-комунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами, в добровільному

² Ухвала Київського районного суду м. Полтава від 25 листопада 2022 р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107521741> (дата звернення: 15.03.2024)

порядку. Значення цього обов'язку у плані реалізації права на адміністративний позов полягає в тому, що коли позовну заяву подано особою, яка зобов'язана зареєструвати електронний кабінет, але не зареєструвала його суд залишає позовну заяву без руху.

Суд вирішує питання про залишення позовної заяви без руху, тобто чи не має підстав для цього на протязі 5 днів з дня подання позовної заяви до суду (ч. 1 ст. 169 КАС України). З цього приводу він повинен винести ухвалу суду, де зазначаються допущені позивачем недоліки та способи їх усунення³. Обов'язково має бути також вказаний строк їх усунення, який не може перевищувати десяти днів з дня вручення ухвали про залишення позовної заяви без руху. Якщо ухвала про залишення позовної заяви без руху постановляється із-за не реєстрації електронного кабінету, суд у такій ухвалі зазначає про обов'язок такої особи зареєструвати електронний кабінет.

Ухвала про залишення позовної заяви без руху не може бути об'єктом самостійного оскарження окремі від рішення суду згідно ст. 294 КАС України.

Якщо позивач усунув недоліки позовної заяви у строк, встановлений судом, вона вважається поданою у день первинного її подання до адміністративного суду та приймається до розгляду⁴. Дане правило закріплює в процесуальному законодавстві процесуальну фікцію.

Таким чином, залишення позовної заяви без руху – це процесуальна дія суду, яка направлена на усунення позивачем недоліків позовної заяви або/та порядку її подачі до суду. Оскільки за ухвалою суду про залишення позовної заяви без руху має бути винесена ухвала суду про повернення позовної заяви (якщо позивач не усунув недоліки) або ухвала суду про відкриття провадження (якщо позивач усунув недоліки), то залишення позовної заяви без руху виступає заходом, що носить тимчасовий характер.

³ Андрійцьо В.Д., Трачук П.А. (2009). Адміністративне судочинство України: у 2-х томах. Ужгород: Гражда. Том 2. С. 10.

⁴ Матвійчук В.К. (2009). Науково-практичний коментар до Кодексу адміністративного судочинства України: в 2-х т. / В.К. Матвійчук, І.О. Хар; [за заг. ред. В.К. Матвійчук]. Київ: Алерта, КНТ. С. 33.